

SOORTENKENNIS

Periode 2

SOORTENKENNIS

Periode 2 Les 1

Vandaag

- Introductie grasland en heide
- Bekijken grassen en heide onder binoculair
- Verdeling soortenlijst
- Uitleg verwerken soortenlijst

en).

Moederkoren

- Schimmel die groeit op de aren van granen als rogge, tarwe en andere grassen zoals kropaar.
- Naam komt van het gebruik van vroedvrouwen om weeën op te wekken.
- Vooral in middeleeuwen besmettingen bij meel.

- Heide met rust laten →

Binoculaire

Eisen aan een goede tekening

Er is groot getekend op een blanco A4-tje

Er is met potlood getekend

De lijnen zijn dun en strak getekend (niet geschetst)
(De verbindingslijnen zijn strak met liniaal getekend)

De tekening is eenvoudig.

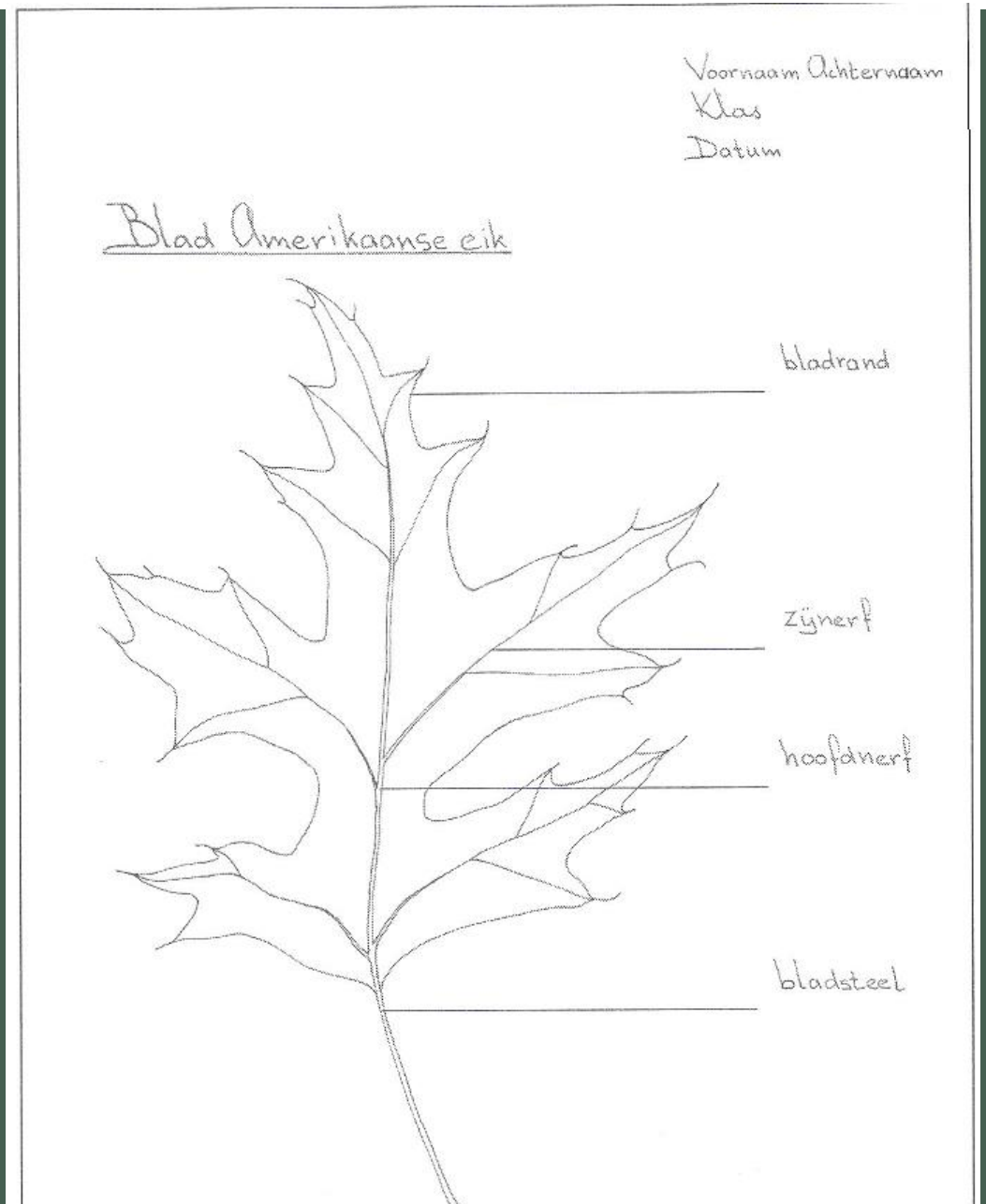
De juiste informatie is bij de tekening genoteerd.

- Wat is er getekend.
- De soort tekening (schematisch, natuurgetrouw)
- Doorsnede (dwarsdoorsnede)
- Aanzicht
- Kleuring
- De vergroting

Voorbeeld: Biologische tekening

- Wat is er goed aan deze tekening?
- Wat ontbreekt er aan deze tekening?

Bekijk nu zelf heide en/of gras en
teken deze na op de juiste manier

Verdeling soortenlijst

- De verdeling staat in de Wikiwijs omgeving
  - Toetsstof

Powerpoints Soorten

- Zoals de vorige keer:
- Maken powerpoint m.b.v. de template op WikiWijs
- Inleveren uiterlijk vrijdag 27 November via Vibe

Tot de volgende les!

SOORTENKENNIS

Periode 2 – Les 2

Vandaag

- Herhaling vorige les
- Controleren tekeningen
- Werken aan de presentaties

Herhaling

- Grasland
  - Cultuurgraslanden en natuurlijke graslanden?
- Moederkoren?
- Heide
  - Begrazing en afplaggen
- Beide natuurtypen veranderen door successie in ....
- Binoculair: bekijken en tekenen van grassen en heide
- Wat waren de tekenregels?

Eisen aan een goede tekening

Er is groot getekend op een blanco A4-tje

Er is met potlood getekend

De lijnen zijn dun en strak getekend (niet geschetst)
(De verbindingslijnen zijn strak met liniaal getekend)

De tekening is eenvoudig.

De juiste informatie is bij de tekening genoteerd.

- Wat is er getekend.
- De soort tekening (schematisch, natuurgetrouw)
- Doorsnede (dwarsdoorsnede)
- Aanzicht
- Kleuring
- De vergroting

Beoordelen tekeningen

- Groepjes van 4
- Tekeningen van de vorige les
- Beoordeel de tekeningen aan de hand van de checklist
- Welke vind je groepje het best en welke het slechtst?

- Bespreken van de bevindingen.

Werken aan presentatie

- Zoals de vorige keer:
- Maken powerpoint m.b.v. de template op WikiWijs
- Inleveren uiterlijk vrijdag 27 November via Vibe

Tot de volgende les!

SOORTENKENNIS

Periode 2 – Les 3

Vandaag

- Grasachtigen
- Presentaties 3-4 leerlingen

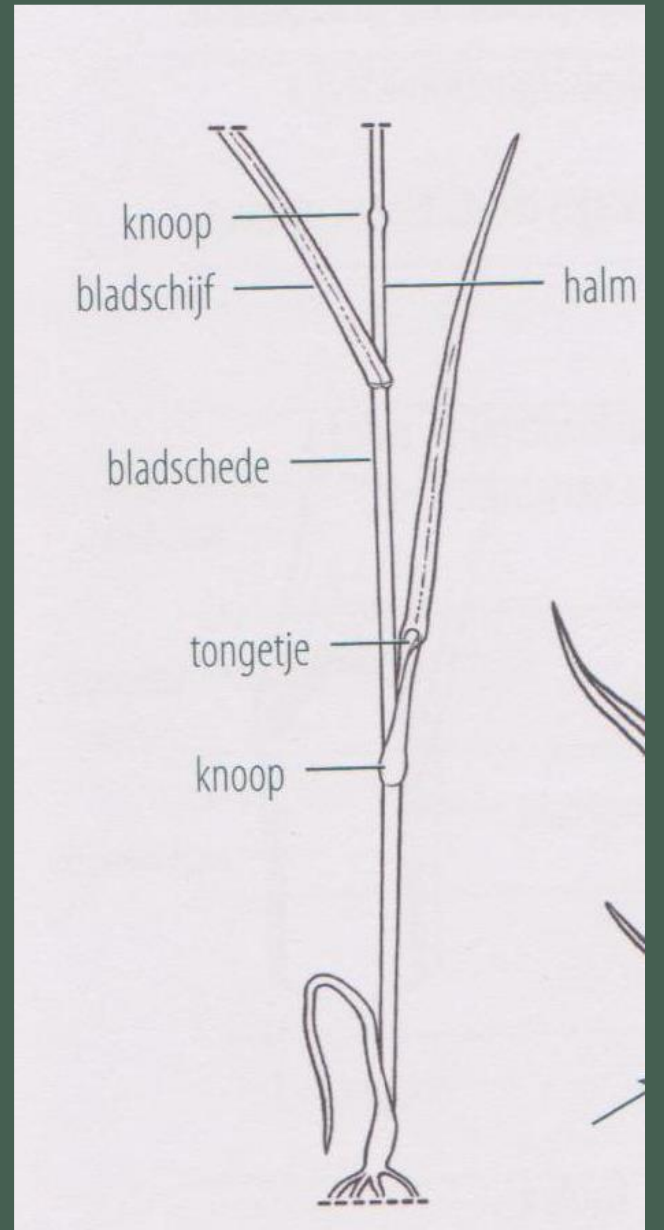

Grasachtigen

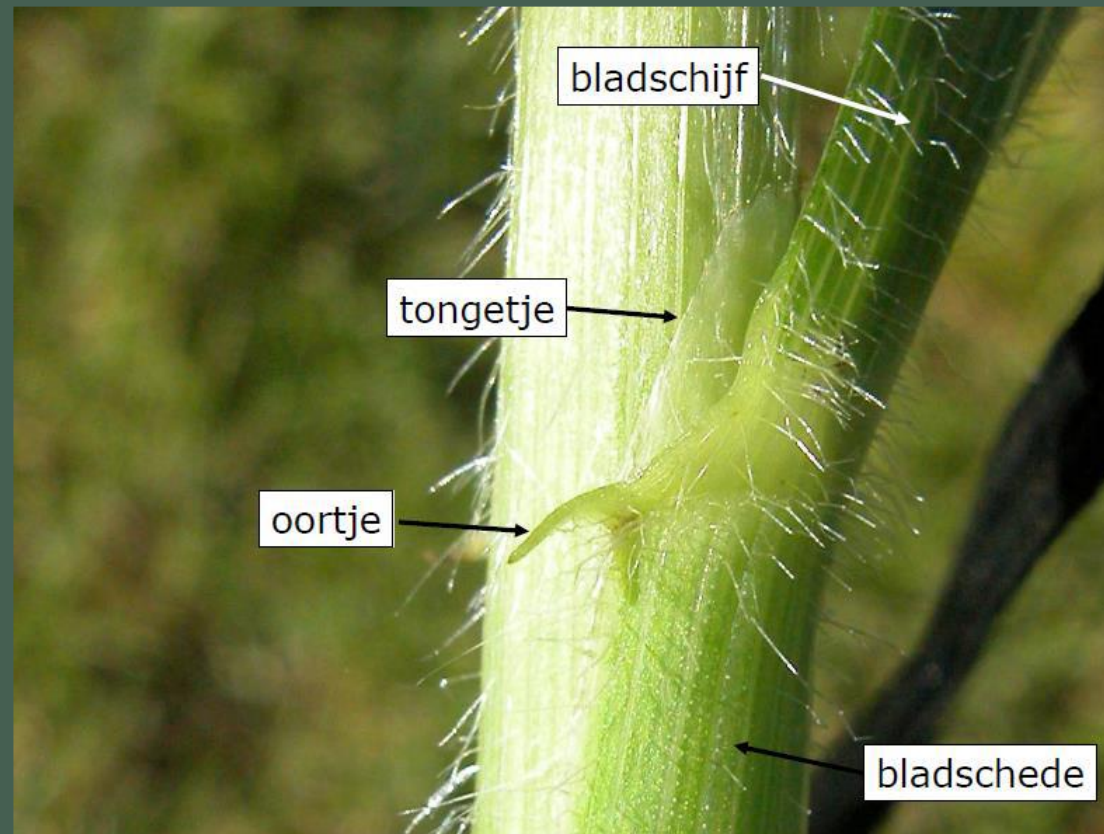
- http://www.floravannederland.nl/hoofdgroepen_plantensoorten/grasachtigen/
- onopvallende bloemen en lange, smalle, 'grasachtige' bladeren
- 3 families:
  - Grassen
  - Russen
  - Cypergrassen

Wat is een gras?

- Rolronde stengel (soms afgeplat)
- Knopen
- Holle stengel (behalve op de knopen)
- Bladschede niet gesloten
- Tongetje tussen bladschede en bladschijf
- Twee-rijige bladstand

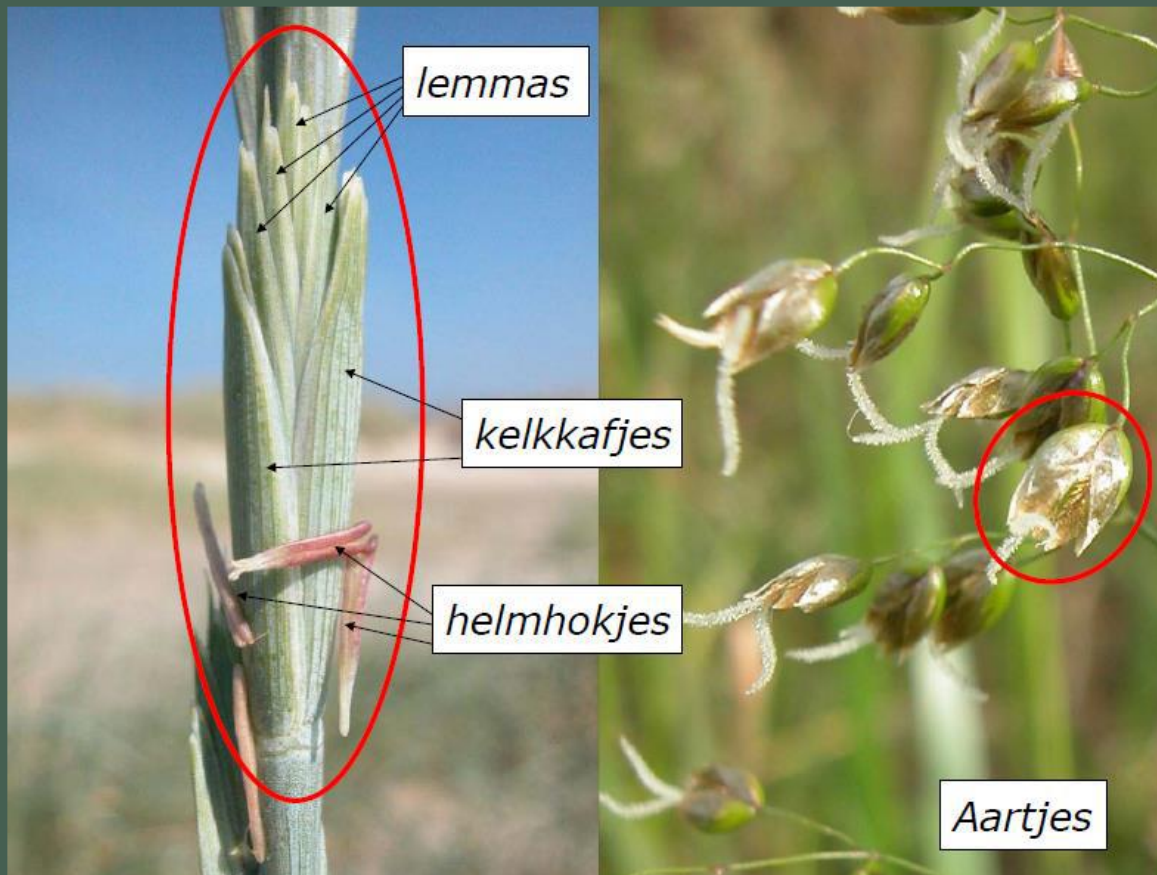
Kenmerken van gras

Determineren van grassen

- Generatief
- Bloeiwijze
- Voorjaar - Zomer

- Vegetatief
- Na maaien
- Najaar
-

Bloeiwijzen gras

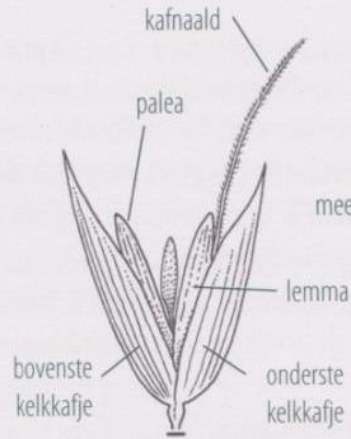

1. aar (Kweek)

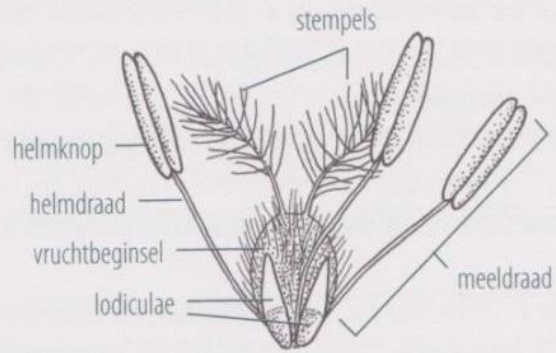
2. aartje/bloempakje met 7 bloemen

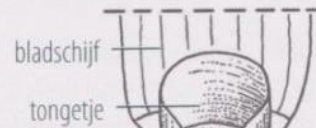
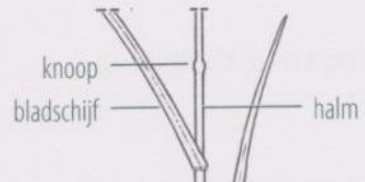
3. éénbloemig aartje

4. grasbloem

5. grasbloem

6. pluim

Bloeiwijzen

bloeiwijze: aar (≠ aartje!!) = aartjes zijn zittend

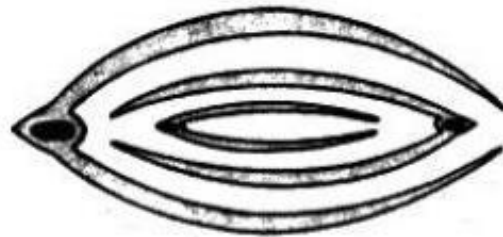
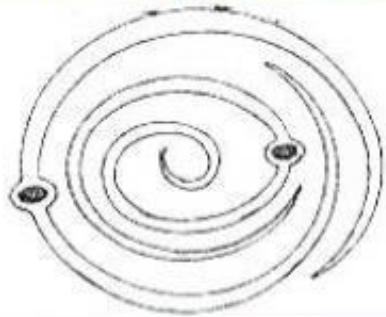
Bloeiwijzen

bloeiwijze: pluim = aartjes zijn gesteeld

Vegetatieve kenmerken

2. Jongste blad gerold of gevouwen

3. Doorsnede bladschijf

vlak

U-vormig

V-vormig (gekiëld)

ribbing

skispoor

ingerold

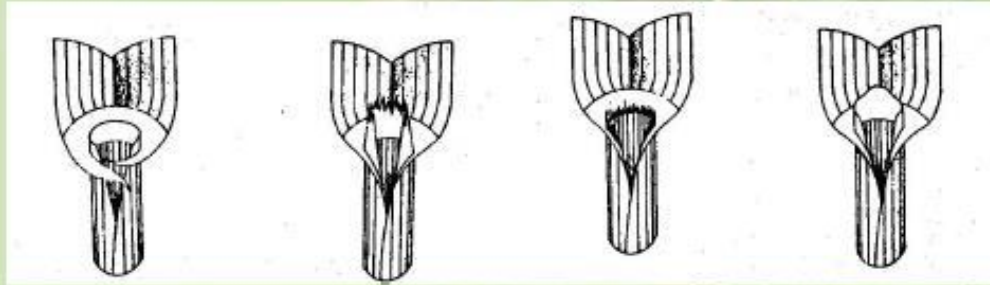
gevouwen

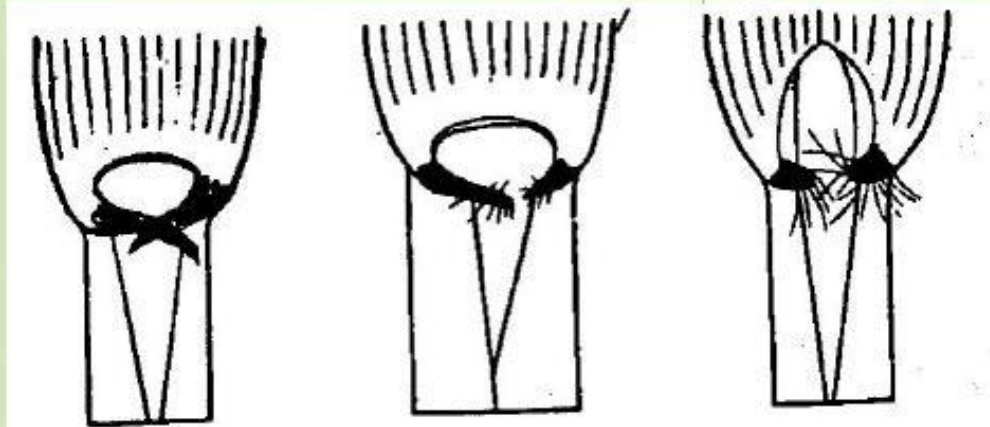
4. Tongetje (tussen bladschede en bladschijf)

*gaafrandig, getand, gewimperd,
spits, afgeknot, driehoekig,
accoladevormig, afwezig,
bestaand uit haren*

5. Oortjes: bladschijfranden die uitlopen

behaard, gekruist

6. Overige kenmerken

- Beharing (bladrand, knopen, type beharing)
- Geur (na kneuzen of drogen)
- Dwarsnerven (zoals bij *Glyceria*)
- Kleur
- Enzovoorts

Russen

- Rus uit de Russenfamilie of Juncaceae. De stengels van de planten uit deze familie hebben geen knopen, zoals de soorten uit de Grassenfamilie. Bovendien hebben de grasachtige bladeren van de Veldbiezen lange dunne haren. Uit de Cypergrassenfamilie kenmerken de Zeggen zich door een driekantige knooploze stengel, waaromheen de bladeren in drie rijen gerangschikt zijn.

Russen

- Grasachtig uiterlijk
- 'echte' bloemetjes
- 6 bloemdekbladen
- Bovenstandig vruchtbeginsel

Russen: Juncaceae

*Schutblad staat vaak in
het verlengde van de
stengel*

*Vaak alleen een
bladschede, geen
bladschijf*

Juncus en Luzula: bloemen met bloemdek van 6 tepalen

Cypergrassen

- Driekante stengel
- Gevulde stengel (geen knopen)
- Bladschede vergroeid
- Drie-rijige bladstand
- Bloemen vaak eenslachtig (m of v: *Carex*)
- Plant meestal eenhuizig (m en v aanwezig)

	grassen	zegen	biezen
stengels	Rond, hol, geled met knopen	(meestal) 3 kantig; gevuld met merg, geen knopen	Rond, soms merg, geen knopen
bladeren	Verspreid, Geen bladsteel, Open bladschede Tongetje/haarkrans, bladschijf	In 3 rijen Geen Bladsteel Gesloten bladschede Soms kort tongetje	Verspreid Geen Bladsteel Open/Gesloten bladschede Geen tongetje
bloeiwijzen	1,2,3 of soms meer bloemen in 1 bloempakketje	Bloemen in oksel van schutblad in aartjes	Uiteenlopend: losse tros kluwen, pluim, schermachtig.

Presentaties

- Kjell Overman
- Lindsay Collaerd
- Ramish Tariq
- Anne Jansen

SOORTENKENNIS

Les 4 – 8 December 2015

Vandaag

- Terugpakken verbeteringen Kjell, Tessa, Bas, Ivan en Rob
- Herhaling Grassen
- Rode lijst (terugpakken soorten Tessa, Rob en Bas)
- Presentaties

Verbeteringen vorige week

- Terugpakken verbeteringen Kjell, Tessa, Bas, Ivan en Rob
- Wat waren de verbeteringen?
- Heb je deze punten verbeterd en de nieuwe presentatie geupload op Vibe?

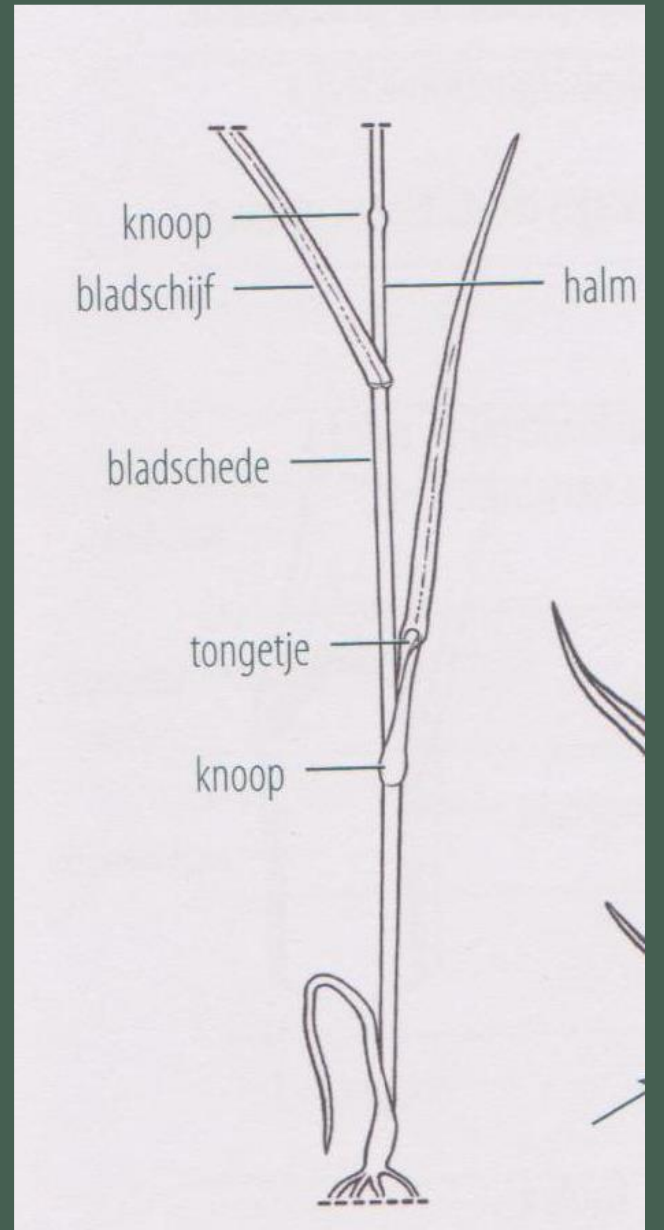

Herhaling Grassen

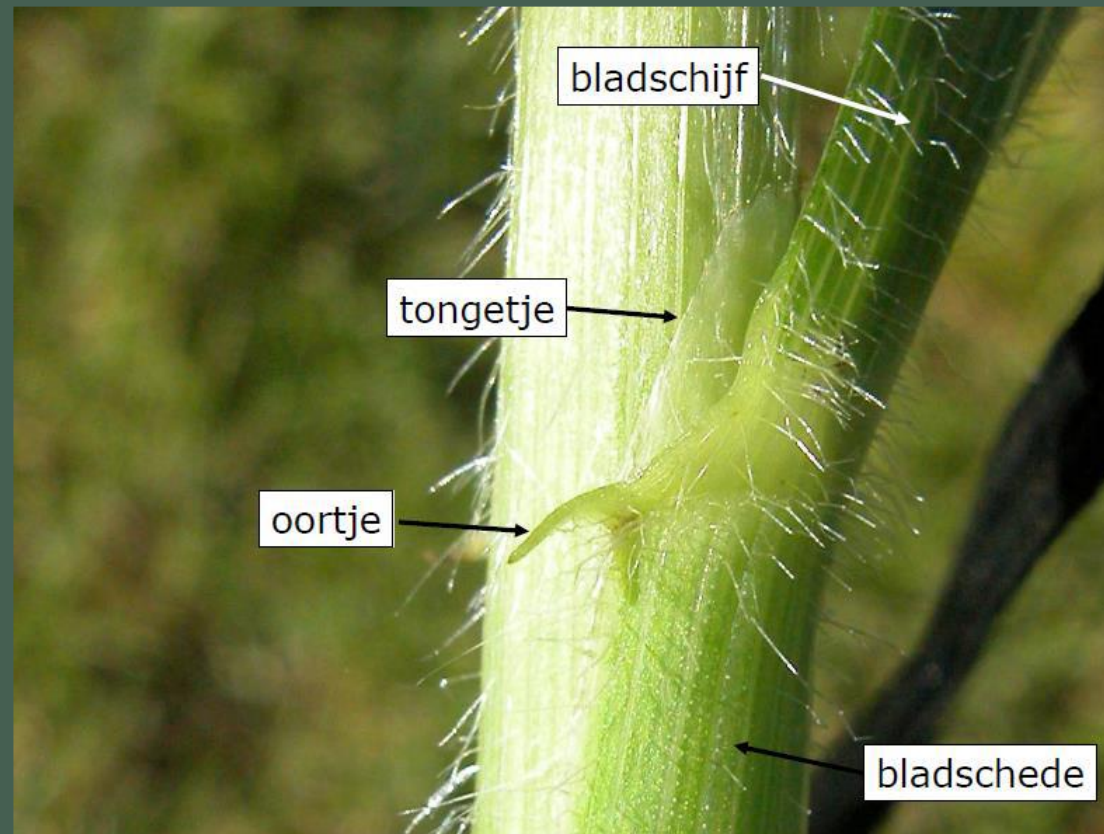
- onopvallende bloemen en lange, smalle, 'grasachtige' bladeren
- 3 families:
  - Grassen
  - Russen
  - Cypergrassen

Wat is een gras?

- Rolronde stengel (soms afgeplat)
- Knopen
- Holle stengel (behalve op de knopen)
- Bladschede niet gesloten
- Tongetje tussen bladschede en bladschijf
- Twee-rijige bladstand

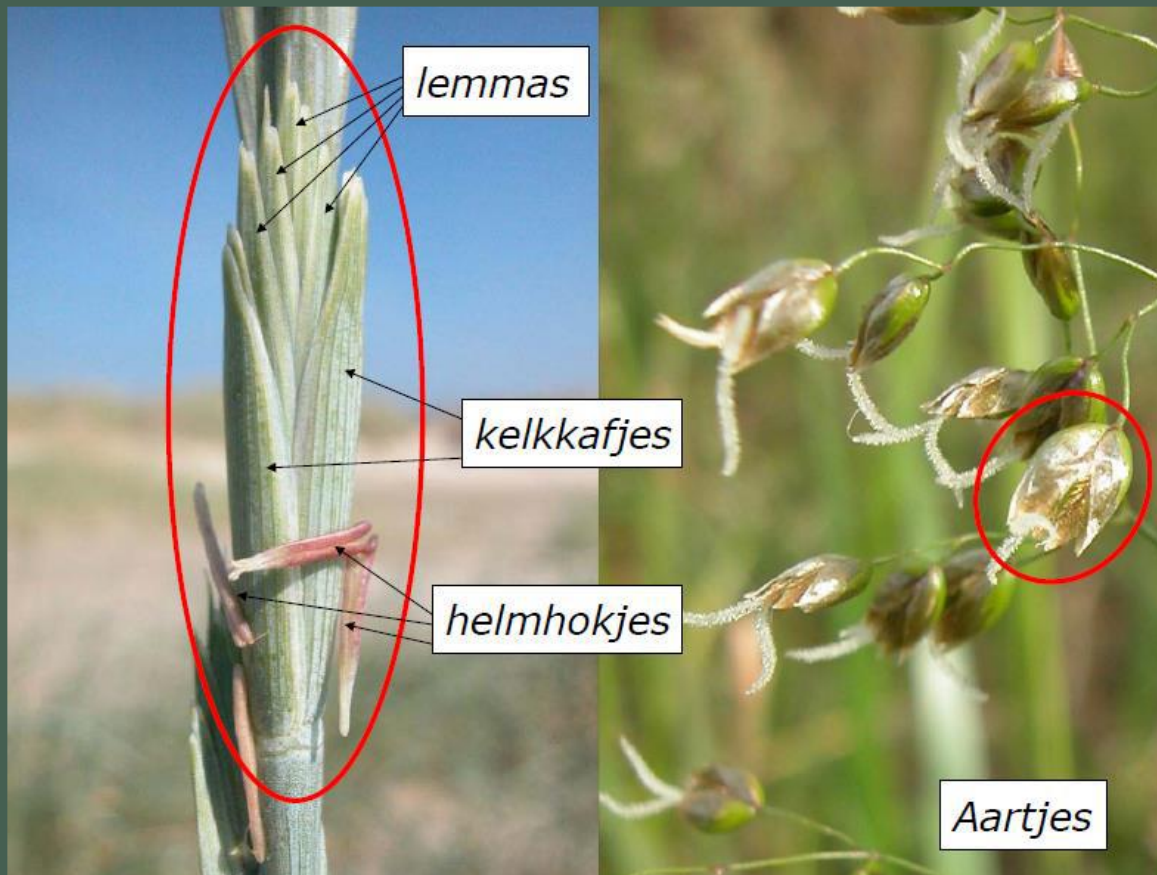
Kenmerken van gras

Determineren van grassen

- Generatief
- Bloeiwijze
- Voorjaar - Zomer

- Vegetatief
- Na maaien
- Najaar
-

Bloeiwijzen gras

Russen

- Grasachtig uiterlijk
- 'echte' bloemetjes
- 6 bloemdekbladen
- Bovenstandig vruchtbeginsel

Russen: Juncaceae

*Schutblad staat vaak in
het verlengde van de
stengel*

*Vaak alleen een
bladschede, geen
bladschijf*

Juncus en Luzula: bloemen met bloemdek van 6 tepalen

Cypergrassen

- Driekante stengel
- Gevulde stengel (geen knopen)
- Bladschede vergroeid
- Drie-rijige bladstand
- Bloemen vaak eenslachtig (m of v: *Carex*)
- Plant meestal eenhuizig (m en v aanwezig)

Rode Lijst

- Verdrag van Bern → opstellen rode lijsten
- **Rode lijsten:** per land de bedreigde dier- en plantensoorten staan.
- Naast bedreigde soorten ook beschermingsmaatregelen om de soorten weer in aantal te laten toenemen.
- Door hier rekening mee te houden hoopt men dat over 10 jaar een aantal soorten niet meer bedreigd zal zijn.
- Bedreigde dier- en plantensoorten op de Rode lijsten zijn niet wettelijk beschermd, tenzij ze ook zijn opgenomen in de Nederlandse Flora- en faunawet.

Rode Lijst voor Planten

- Sinds 1950 zijn bijna 500 van de 1536 autochtone wilde plantensoorten in Nederland in aantal achteruitgegaan en zijn er meer dan 40 uitgestorven.
- In Nederland komen veel zeldzame soorten voor.
- Diverse van deze planten komen voor in gebieden die beschermd worden op grond van de Europese Habitatrichtlijn.
- 2012: basisrapport met voorstel voor herziene Rode Lijst vaatplanten opgesteld door FLORON. Op deze nieuwe lijst staan 530 bedreigde soorten, dat is 37% van de in totaal 1432 wilde plantensoorten.

Rode Lijst voor Planten

- Tessa: Beemdkroon
- Rob: Zinkviooltje
- Bas: Ronde Zonnedauw

Presentaties

- Lindsay Collaerd
- Ramish Tariq
- Anne Jansen
- Joost Lensvelt

SOORTENKENNIS

Les 5 – 15 December 2015

Vandaag

- Verbeteringen?
- Klokjesgentiaan en gentiaanblauwtje
- Zonnedauw
- Kerst
- Presentaties

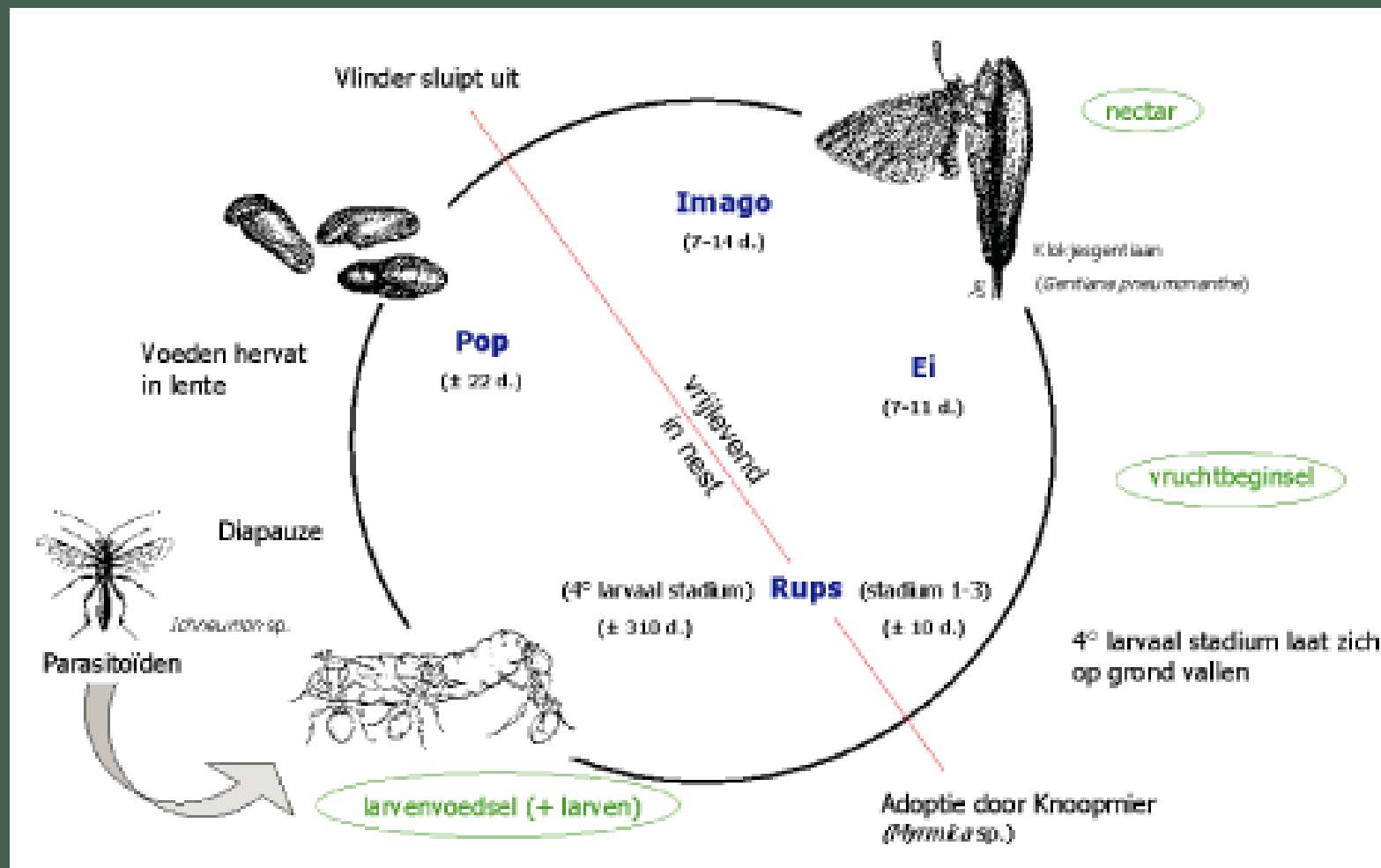
Verbeteringen vorige week

- Verbeterde presentaties Les 01-12 nog niet op Vibe: Tessa, Rob, Bas, Kjell
- Terugpakken verbeteringen Les 08-12 Joost, Ramish, Anne en Lindsay
- Wat waren de verbeteringen?
- Heb je deze punten verbeterd en de nieuwe presentatie geupload op Vibe?

Klokjsgentiaan en gentiaanblauwtje

Zonnedauw

- Zonnedauw: vleesetende plant
- De zonnedauw lokt, vangt en verteert insecten door een glinsterende, kleverige substantie aan diens tentakeltjes.
- Waarom?
- Voedselarme grond (vooral stikstof) → de stikstofverbindingen uit de de cellen van de vlieg halen.

- Thema KERST

Presentaties

- Sanne van der Heijden
- Jamal Ayat
- Evelien Vermeer

SOORTENKENNIS

Les 6 – 5 Januari 2016

Vandaag

- Terugblik vorige les
- Vlinders en waardplanten
- Vlinderbloemigen en composieten

Voor de vakantie

- Sanne van der Heijden
- Jamal Ayat
- Evelien Vermeer
- Bart Stoeldraaijers

Vlinders

- <http://www.metronieuws.nl/nieuws/binnenland/2016/01/blij-e-winterfanaten-nagelbijtende-natuurlietfhebbers>
- Vooral vlinders zullen het volgens Van Vliet zwaar krijgen als de winter doorzet. „De afgelopen weken zijn er nog veel vlinders gezien, dat is extreem in de winter. Het hangt er natuurlijk vanaf hoe intens het gaat vriezen, maar veel vlinders zullen een beetje vorst al niet overleven.”

Vlinders

- orde van gevleugelde insecten
- ongeveer 160.000 beschreven soorten
- Er komen 53 soorten dagvlinders voor in Nederland.
- kleuren worden gevormd door de schubben over het gehele lichaam

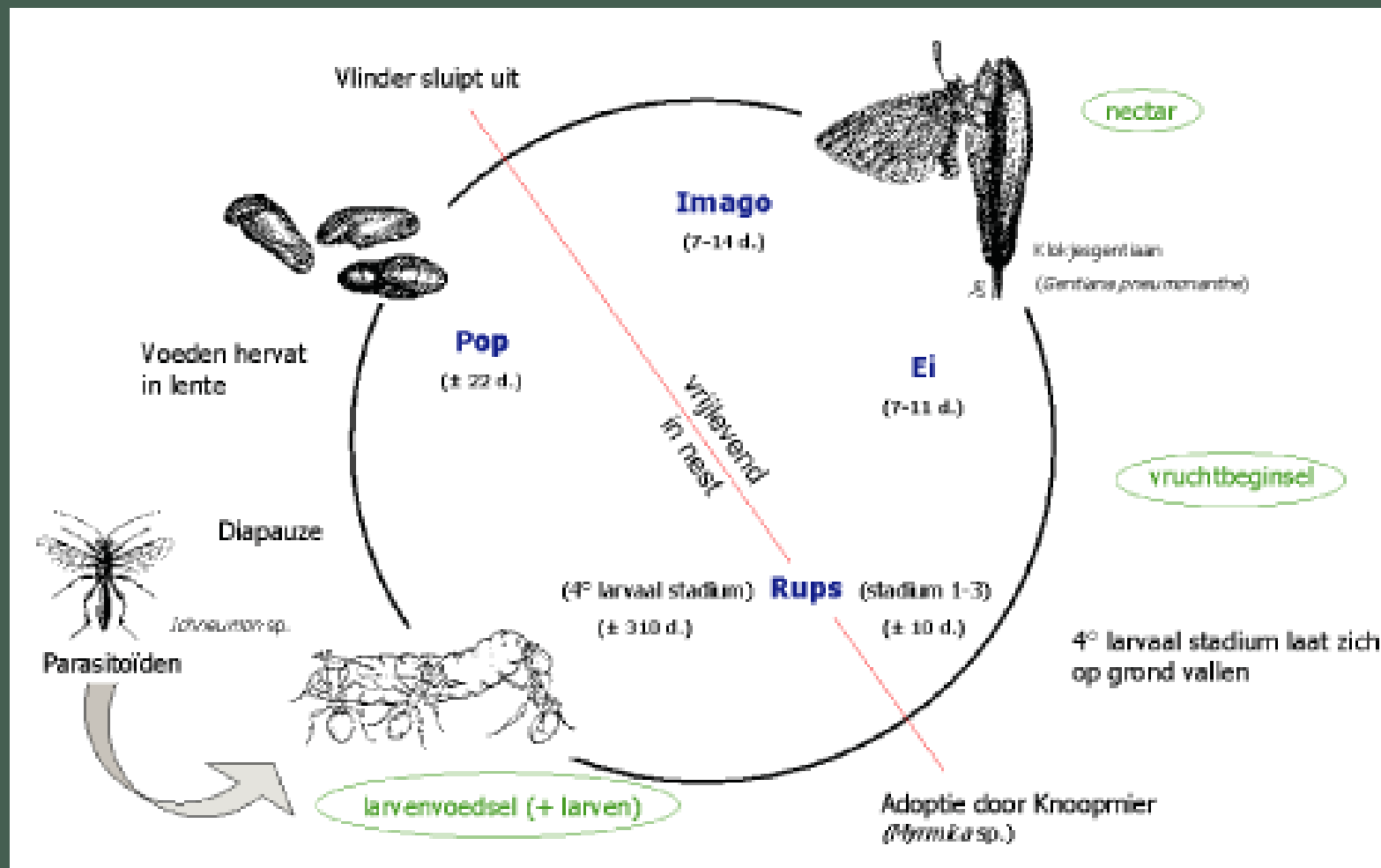

Waardplanten

- o.a.:
- Klokjesgentiaan (Joost) - gentiaanblauwtje
- Gewone rolklaver (Odile) - Icarusblauwtje (Roy)
- Witte klaver (Evelien) - bijen en bruine daguil
- Rode klaver (Ivan) - veel verschillende soorten vlinders

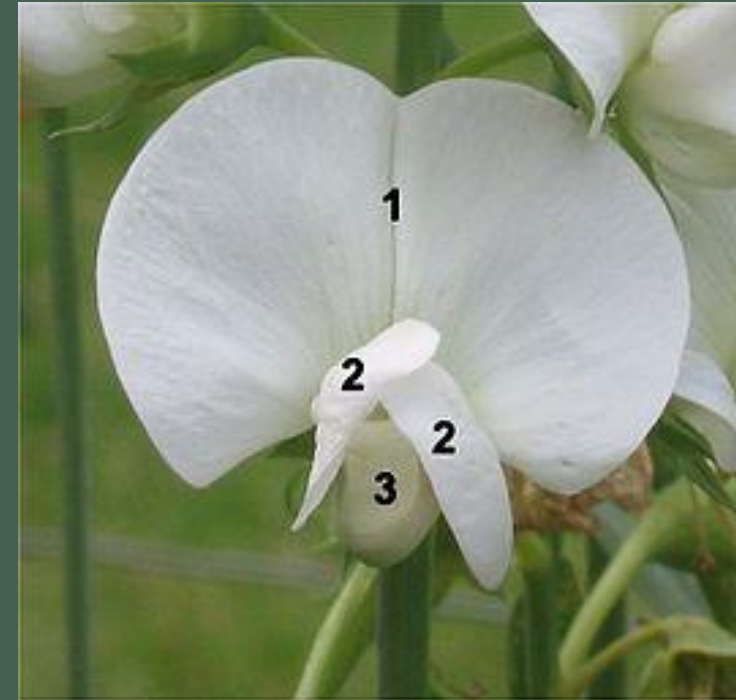
Klokjsgentiaan en gentiaanblauwtje

Vlinderbloemen

- *Leguminosae* of *Fabaceae*
- met ruim 19.000 soorten verdeeld over 727 geslachten
- peulvruchten (o.a. erwten, soja etc)
- 1 = vlag; 2 = zwaarden; 3 = kiel
- symbiose met stikstofbindende bacterien (rhizobium)

Presentaties

- Roy Hurkens
- Jasper Mulders
- Odile van Dijk
- Youp Coolen
- Jan Verhoeven

SOORTENKENNIS

Les 7 – 12 Januari 2016

Vandaag

- Verbeteringen Presentaties
- Herhaling
  - Vlinders en waardplanten
  - Vlinderbloemigen en composieten
- Presentatie Youp
- Evt presentatie ontbrekende soorten Nick
- Kwartet
- Oefenen soorten

Verbeteringen

- Verbeteringen Roy, Jasper, Odile
- Nog niet verbeterd (meetpunt 11-01):
  - Jamal, Youp, Odile, Roy, Anne, Kjell, Bas, Ramish, Jan, Evelien
- Verbeterde versie vandaag (12-01) uploaden voor 0.00
- Anders strafwerk.
- Dan komt de verzamelpresentatie op WikiWijs!

HERHALING

Vlinders

- orde van gevleugelde insecten
- ongeveer 160.000 beschreven soorten
- Er komen 53 soorten dagvlinders voor in Nederland.
- kleuren worden gevormd door de schubben over het gehele lichaam

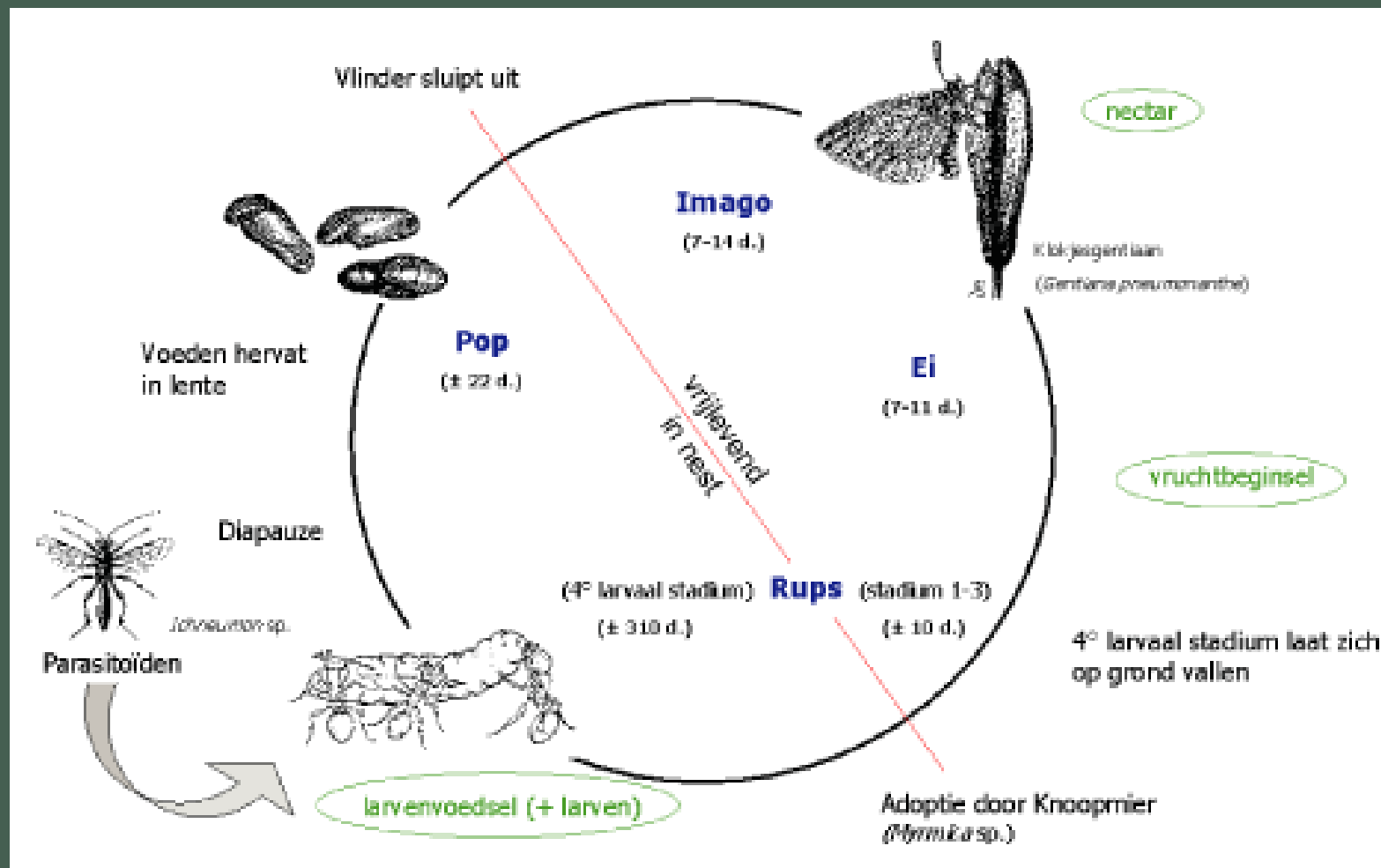
Waardplanten

- o.a.:
- Klokjsgentiaan (Joost) - gentiaanblauwtje
- Gewone rolklaver (Odile) - Icarusblauwtje (Roy)
- Witte klaver (Evelien) - bijen en bruine daguil
- Rode klaver (Ivan) - veel verschillende soorten vlinders

Klokjsgentiaan en gentiaanblauwtje

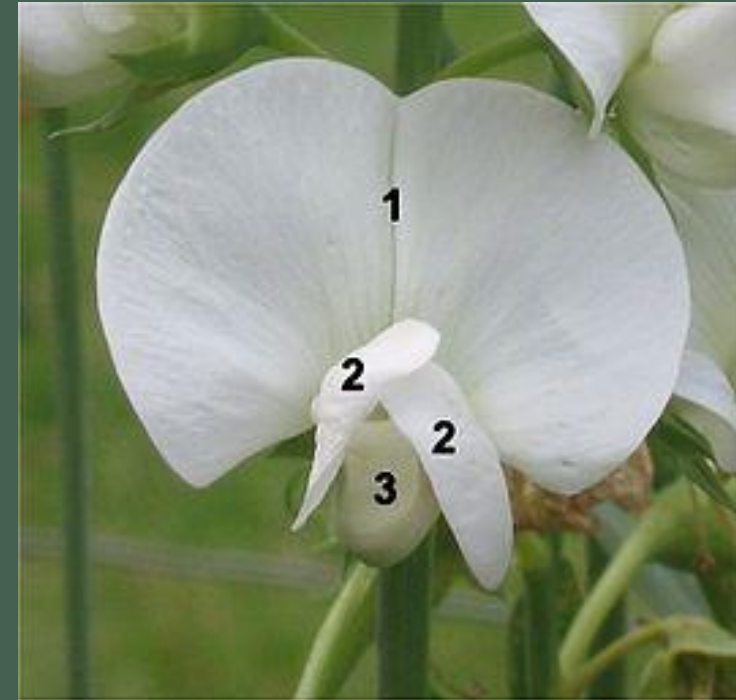

Vlinderbloemen

- *Leguminosae* of *Fabaceae*
- met ruim 19.000 soorten verdeeld over 727 geslachten
- peulvruchten (o.a. erwten, soja etc)
- 1 = vlag; 2 = zwaarden; 3 = kiel
- symbiose met stikstofbindende bacterien (rhizobium)

Presentatie

- Youp Coolen
- Evt de ontbrekende soorten

Soorten oefenen

How to grow a planet

Toets

- Verzamel powerpoint op WikiWijs
- Verschillende onderwerpen uit de lessen
- Toets op 26 Januari

SOORTENKENNIS

Les 8 – 19 Januari 2016

Vandaag

- Verzamelpowerpoint
- Vragen?
- Speed-date
- Quiz